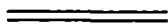

TALOUDELLISET MULLISTUKSET

MAX SCHIPPELL'IN MUKAAN

SUOMENTANUT

J. H.

HELSINKI,
TYÖVÄEN SANOMALEHTI O.-Y., 1907

HELSINKI,
TYÖVÄEN KIRJAPAINO, 1907.

TALOUDELLISET MULLISTUKSET

I.

Nykyinen keskeymätön, varhaisemmalla aikakaudella käsittämätön, teknillisen vallankumouksen ajanjakso on samalla myös varallisuuden alalla äkillisten, edeltäpäin arvaamattomien mullistusten aikakausi. Nämä mullistukset yhä enemmän ja enemmän jakavat yhteiskunnan yhdeltä puolen laavan tavoin lisääntyväksi varattomien joukoksi, joka omaa ainoastaan paljaan työvoiman, toiselta puolen taas vähälukuisiin, yhä enemmän rikastuviin varallisiin, joiden yksinomaiseksi omaisuudeksi joutuvat kaikki tuotannon välineet.

Ei ole vielä kaukana se aika, jolloin omaisuus ja työ eivät olleet siinä määrin toisistaan erotetut kuin nykyään. Vielä nytkin on tuotannollisesti kehittyneiden piirien läheisyydessä vähäpätöisiä jäännöksiä vanhaa taloutta, joka on enemmän sopusoinnussa työvoiman ja tuotannon välineiden yhteyden kanssa kuin nykyinen ristiriitaisuuksia täynnä oleva järjestys.

Syrjäisissä vuorisopukoissa, jonne ei ulotu rautatie, ja jotka eivät ole vielä joutuneet nykyisten olojen aallokkoon, näissä sopukoissa on joskus vielä vanhoja, historiankulun hävittämiä elämän suhteita.

Niinpä esim. puhtaassa ja valoisassa isältä ja isoisältä perityssä mökissä tapaamme vanhanaikaisen pienkutojan, joka ostaa lankaa (naapuriperheet, jotka kesällä viljelevät

maata, valmistavat pitkinä talvi-iltoina tämän langan) ja viikosta viikkoon valmistaa siitä tavaraa tilaajilleen. Hänen täytyy tehtaalaisen ammattitoverinsa tavoin ahkerasti tehdä työtä käsillään ja muilla jäsenillään; hän ei ansaitse leipäänsä toisten vaivalla, kuten mekaanillisen kutomon osakkaat, vaan istuu monet tunnit päivässä verstaassaan luoden loimia ja viskaten sukkulaa. Tämä pienkutoja on myös työmies, mutta samalla on hän omaisuuden omistaja. Talo, jossa hän tekee työtä ja lepää, elää ja kuolee, on hänen omansa, samoin kuin puutarhakin ikkunan alla ja tilkku peltomaata. Langat, joista hän kutoo, kangaspuut, joiden takana hän istuu, kaikki tuotantoa varten tarvittavat välineet kuuluvat omistajan ja haltijan oikeudella hänelle, minkä vuoksi kaikki tulotkin hänen työstään tulevat hänelle yksinäänsä. Hänen ei tarvitse jakaa työnansioitansa jonkun taloudellisesti korkeammalla kannalla olevan kanssa; hänen ei tarvitse maksaa raskasta veroa sille, joka hänet palkkasi hyötyäkseen hänen työstään.

Sillä tavoin elää hän, vaikka vaatimattomasti, mutta sen sijaan kodikkaasti. Niinkuin isät elivät, siten toivovat elävänsä pojatkin. Jos poika onkin nyt vieraalla paikkakunnalla työmiehenä, ainoastaan työmiehenä palvellen vierasta mestaria ja saaden häneltä ainoastaan palkkamaksun, niin nämä opin ja vaelluksen vuodet ovat nuorelle oppipojalle vaiheajoja. Pian hän ansaitsee itsenäistä elämistä varten tarvittavan vähäisen summan, lisää antaa isä säästämistään penneistä, äitikin salaisista säästöistään, ja hän saapi omikseen talon, pellon, puutarhan, kangaspuut ja kaikki tuotannon välineet, lakkaa olemasta yksinomaan riippuvaisena ja isäntäänsä hyödyttävänä työntekijänä ja tulee työmieheksi ja omaisuuden haltijaksi, joka on riippumaton päätöksissään ja teoissaan. Niin kulkee tämän kutojan elämä, tosin yksitoikkoisesti ja ilman tulevaisuuden toiveita, mutta sen sijaan ilman tuskallisia huolia ja alentavaista kuuliaisuuksia. Mutta kohta hänenkin suhteensa ajat muuttuvat.

Siellä vuorijoen luona, jonka vesivoimaa ei ole tähän asti käytetty, jo useampia kuukausia kuumeentapaisesti kaivetaan, jysketään ja rakennetaan, ja ikäänkuin maan alta

kohoaa ihmetteleväin ympäristön asukkaiden silmäin eteen yksi niitä viiden- tai kuudenkertaisia hirviöitä, jotka jo mekanisen tuotannon alussa kohoavat kuituaineiden jalostuttamista harjoittavissa piireissä. Tämä hirviö-kone alkaa elpyä; pienkutojan verstaat ja kangaspuut siihen verrattuina näyttävät lelukapineilta. Tässä hämmästyttävässä laitoksessa ilmenevät kaikki nykyisen tekniikan ihmeet; nähtävästi vaivatta; keskeyttä tuleen siitä lankaa ja kangasta, joita tähän saakka ainoastaan vaivalla ja vähissä määrin saatiin koti-tuotannon kautta.

Alussa kutojamestari seurasi halveksivasti kaupunkilais-ten uusia hommia. Mutta pian hän joutuu hämilleen, kun kilpailu alkaa koskea häneen alentaen hintoja ja anastaen yhden tilaajan toisensa jälkeen. Kas semmoinen vastustaja ei ole vähäpätöinen. Kutoja ei kumminkaan masennu, hän toivoo vielä voittavansa, täytyy vaan enemmän tehdä työtä ja tyytyä pienempiin ansioihin. Ja hän alkaa kuumeen-tapaisesti, lepäämättä tehdä työtä vanhojen kangaspuiden ääressä varhaisesta aamusta myöhään yöhön, ja rinnar-hänen kanssaan nääntyvät raskaan työkuorman alla hänen vaimonsa ja lapsensa; voimiansa jännittämällä toivoo hän korvaavansa mekanisten laitosten puutteen: avuton, ontuva vanhus luulee jaksavansa kilpailla nuoren jättiläisen kanssa! Mutta yhä enemmän jää hän uupuen jälkeen — ja vaikka hän ja koko hänen perheensä täydellisesti nääntyy ja supis-taa tarpeensa viimeiseen saakka, ei hän kumminkaan kykene myymään niin halvasta tuotteistaan kuin hänen voimak-kaampi vastustajansa, jonka hallussa ovat kerrassaan toisen-laiset teknilliset laitokset. Pitkältä ei hän enää jaksaa ansaita välttämättömiä tarpeita kurjaakaan toimeentuloa varten, mutta häntä ei haluta luopua itsenäisyydestään, jossa hän on niin kauvan elänyt, mutta josta on enää jälellä ainoastaan varjo. Onhan hänellä vielä vähäinen omaisuus, jonka hän voipi panna likoon. Ja hän myy kappaleen toisensa jälkeen: ensin pellon ja puutarhan, joiden viljelemiseen hänellä ei ole aikaa, sitten joutuu pantiksi talo, tuotanto- ja talous-kapineet, kunnes nämäkin viimeiset jäännökset entisestä varallisuudesta joutuvat toisen käsiin, ja hänestä on tullut

samallinen puutteenalainen kuin suuren naapuritehtaan työmies: vailla omaisuutta, vailla tuotantovaroja, hallussaan ainoastaan paljas työvoimansa.

Sillä tavoin pientuottaja kadotti omaisuutensa! se ei tapahtunut väkivallalla, vaan yksinomaan taloudellisen kehityksen vaikutuksesta, joka on välttämätöntä teknillisissä käännteissä ja suurteollisuuden kukoistaessa.

Semmoista on pienen omaisuuden haltijan muuttuminen nykyajan proletaariksi.

II.

Vapauduttuaan omaisuudesta jää kutojamme haltuun yksinomaan työvoimansa, ja ollen lapsuudestaan tottunut työhön, ei hän häpeä sitä. Mutta työ saapi uuden muodon, orjallisen riippuvaisuuden muodon, jossa hänen täytyy olla vieraan isännän tuottajana.

Mutta millä hän eläisi, jos ei möisi työvoimaansa tehtailijalle eikä alentuen pyytäisi työtä yhdessä ja toisessa tehtaassa. Työntekoon tarvitaan paitsi työvoimaa vielä tuotannonvälineitä, ja kaikki voittavan tavaratuotannon vallitessa tarvitaan suunnattoman suuria koneita ja työhuoneustoja eikä vain mitättömiä välineitä, kuten käsikoneita ja verstaita.

Voipiko kerjäläinen, joka ei voinut pitää hallussaan entistä omaisuuttaan, hankkia uusia varoja päästäkseen semmoisten laitosten omistajaksi?

Kutojamme ei ainoastaan muuttunut proletaariksi, vaan on koko iäkseen määrätty semmoiseksi jäämään.

Synkkä köyhyiden valtakunnan luostari avaa ovensa kaikille, kuten muinainen manala, eikä yhdenkään uhrin ole sallittu palata takaisin valon valtakuntaan.

Kutojallemme selviää kohta, ettei hän pääse pois palkkaorjan asemasta. Hän ei ajattelekaan itsenäisyyttä ja kietoutuu työhön vieraan palveluksessa, kapitalistin palveluk-

sessä. Hänellä on enää jällellä yksi toivo, yksi oikeus, joka ehkä tekee riippuvaisuuden, johon hän ei ole tottunut, siedettävämmäksi, nimittäin oikeus vaatia työstään *mieleistänsä palkkaa*. Mutta hän huomaa pian, että tämän oikeuden toteuttamista kohtaavat tuntuvat vastukset. Jokainen palkankorotusvaatimus tulee ajetuksi läpi yksinomaan taistelun kautta työnantajaa vastaan, jonka edut ovat ihan päinvastaiset työntekijän eduille, ja joka pyrkii hankkimaan työvoimaa mahdollisen halvalla, koska jokainen työpalkan aleneminen vaikuttaa kohottavasti kapitalistin tuloihin. Jos joku kapitalisti tahtoisikin olla inhimillinen, niin kaikki-voipa kilpailu kuolettaisi hänessä kaiken pyrkimisen ihmisrakkauteen. Työntekijäin taistelussa kapitalistia vastaan on parhaat edut jälkimäisellä. Kapitalisti voipi odottaa, jos työntekijä kieltäytyy työstä; tosin tuotannon pysähdyttyä hän ei voi lisätä rikkauttaan, mutta kaikki täpösentäydet yhteiskunnan varastohuoneet ovat hänen hallussaan; hän on joko niiden välitön omistaja tai hänellä on rahat; pakottaa häntä nälän kautta myöntymään, on usein naurettavaa kuvittelua.

Työntekijä päinvastoin näkee nälkää ensimmäisestä päivästä alkaen, ja vaikka voiton toivo loppujen lopuksi innostaisikin häntä yli-inhimillisiin kieltäymisiin, niin hänen vaimonsa ja lastensa vaikeroimiset pian pakottavat hänet tekemään myönnytyksiä. Rauhanehdot, jotka kapitalisti hänelle asettaa, joko kilpailun vaikutuksesta tai oman mielivaltansa mukaan, tulevat aina olemaan semmoiset, että hänen täytyy tyytyä *välttämättömiin toimeentulo-varoihin* huolimatta siitä, että työn tuottavaisuus tekniikan edistyksen kautta on kasvanut ja aina kasvaa. Rautainen palkkalaki painaa varantonta ja riippuvaista kutojaamme.

Mutta eipä taloudellinen kohtalo yksin häneltä niin armottomasti riistänyt omaisuutta ja itsenäisyyttä ja jättänyt ikuisen köyhyyden valtaan. Yhdessä hänen kanssaan yli peltojen ja niittyjen etäisistä kylistä ja kauppaloista kulkee varhain aamusta työhön joukottain hänen köyhyystoveri- taan: kaikilla kalpeat, uupumusta, puutetta ja elämän toivotto- muutta kuvastavat kasvot. Kuten hän, olivat hekin ennen

riippumattomia, mutta nyt ovat he kaikki määrätty samaan raskaaseen teollisuuspalvelukseen samasta mitättömästä työpalkasta.

Sillä tavoin joko ennemmin tai myöhemmin tapahtui kaikkialla mullistus omaisuuden ja työn alalla. Ja jos tämän kehityksen ulotamme kaikkiin mahdollisiin tuotannon haaroihin kaikissa maissa, niin syntyy kuva kokonaan *uudesta taloudellisesta maailmasta*, kokonaan toisellaisista ihmis-suhteista, sanalla sanoen, kuva täydellisesti muuttuneesta ja uudestaan muodostuneesta *kulttuurista*.

Ennen kaikenmoiset pientuotannon haarat olivat tasaisemmin jakaantuneet koko seudulle; hajallaan olevissa mökkeissä työskentelivät tuhannet pientuotannon harjottajat, ollen samalla työntekijöitä ja isäntiä, ja kuten simpukka kuoreensa, olivat hekin sidotut pieneen omaisuuteensa ja kaikkiin tuotannonvälineisiin; raaka-aineet, työkalut olivat heidän omansa ja sentähden kuuluivat heille kaikki tulotkin työstään. Myöhemmin hävisi tämä tuotannon hajanaisuus: joukko tuollaisia mökkejä ja verstaita sulautui yhdeksi suunnattoman suureksi teollisuuslaitokseksi, ja nyt oli toiselta puolen kapitalisti tämän jättiläisomaisuuden omistajana, toiselta taas kaikesta omaisuudesta vapaa armeija entisiä pienen omaisuuden isäntiä, jotka kadottivat kaiken ja joille jäi ainoastaan paljas työvoimansa, armeija ihmisiä, jotka vapaista ja riippumattomista muuttuivat kapitalistisen suurvallan alamaisiksi.

Uusi tuotantokoneisto ei tunnu kotoiselta, vaan vankilalta: huone, jossa he työskentelevät, alasin, jonka päällä he takovat, eivät enää kuulu heille; heidän työnsä tuote, lisääntymistään lisääntyvä tavarapaljous, ei tule heidän, vaan kapitalistin hyväksi. Kaikki, mitä tuotannossa tarvitaan, on irtautunut tuotannon harjottajista. Ainoastaan illalla, kun tehtaan ovet suljetaan heidän jälkeensä, saavat he, huolimatta tuottamastaan tavaran paljoudesta, matkalle palan leipää, joka ei aina riitä heidän työvoimansa vahvistamiseen ja lastensa kasvattamiseen, joita tulevaisuudessa uhkaa samallinen päivätyö vieraassa herraskartanossa.

III.

Mutta tämän suunnattoman suuren kaikkien niitten ehtojen mullistuksen ohella, joissa yksityinen henkilö jokapäivä elää ja toimii, muuttuvat välttämättömästi myös kaikkien näiden yksityisten henkilöiden edut, aiomukset ja pyrintöt ja niiden keralla myös virtaukset yhteiskuntaelämässä.

Pientuotannon harjottaja tunsu harvoin itsensä yksinomaan työntekijäksi, jäseneksi määrätysssä, jyrkästi erikoistutussa luokassa, johon hän olisi koko elinajakseen sidottu salaisilla kahleilla.

Entinen oppipoika oli kyllä pelkkä työntekijä, mutta hän toivoi aina pääsevänsä *itsenäiseksi työmieheksi ja isännäksi*. Ollen vielä riippuvaisena »apulaisena» hän jo eli ajatuksissaan tulevassa ammatissaan. Hänellä ei ollut ajatustakaan, että hänen aina täytyisi *ainoastaan* tehdä työtä ja sitäpaitsi yksinomaan isäntänsä varoilla. Hänen harrastuksensa oli suunnattu siihen, miten vaan pikimmin päästä itsenäiseksi ja saada hankituksi pieni omaisuus, joka ajan kuluessa tulisi hänen toimeentulonsa perustukseksi.

Sentähden tuotannon harjottajat eivät olleet jatkuvassa, leppymättömässä sodassa omistusetuja vastaan; päinvastoin he olivat likeisesti yhdistetyt niihin; työmaailma ei ollut vielä sulkeutunut itseensä, ja sen vuoksi ei voinut muodostua maaperää itsenäiselle työväenliikkeelle, joka nykyään jo esiintyy kaikkialla.

Nykyinen työntekijä on aivan toisessa asemassa, ja muutos, joka on tapahtunut, muistuu joka hetki hänelle mieleen. Olkoon hän kuinka sokea tahansa, niin ei hänelle tule ajatustakaan ponnistella itsenäisyyden saavuttamiseksi, sillä hän elää ainoastaan jokapäiväisen leivän varassa. Seppä, joka haaveksisi pääsevänsä rautakaivosten omistajaksi, lukko-seppä — lokomotiivitehtailijaksi, kehrääjä — kehrutehtaan omistajaksi, teljettäisiin houruinhuoneeseen. Nykyään ovat työn maailma ja omaisuuden maailma lopullisesti ja täydellisesti eristyneet toisistaan; nykyään jää työntekijä koko

elinijäkseen ainoastaan työntekijäksi, ja kerjäläiseksi joutumisen, vieläpä lopullisen perikadon uhka *pakottavat* häntä taistelemaan kaikkien varattomien etujen puolesta niinkuin omiensa. Suuren kansajoukon on loppujen lopuksi jätettävä kaikki pyrkiminen päästä omaisuuden omistajaksi ja liityttävä yhdeksi suureksi varattomien liikkeeksi, *itsenäiseksi työväen liikkeeksi*.

Alussa tämä liike ei ulotu kaikkialle. Ainoastaan sopivissa luonnonpaikoissa, missä esim. vesivoima tekee mahdolliseksi suuremman tuotannon harjottamisen, kokoontuu työntekijöiksi isot joukot proletaareja. Ollen eristettyjä ympäröivästä maailmasta, mutta likeisesti yhdistettyjä omassa piirissään, he kohta oppivat tuntemaan toisensa ja toimimaan yhteisvoimin: yhteinen työ, yhteinen puute ja toisen hyödyttäminen, yhteinen vastustaja, kapitalisti, yhdistävät heidät yhdeksi kokonaisuudeksi; he esittävät yhteisiä vaatimuksia ja yhteisvoimin taistelevat työehtojen parantamiseksi. Nämä hajallaan olevat, niin sanoaksemme vapaaehtoisesti kasvaneet työliitot tuskin tietänevät toisistaan. Höyry, joka tuotantovoimana astuu vähitellen vesivoiman sijaan, luo tämän yhteyden osaksi vilkkaamman yhteyden kautta, osaksi sen kautta, että ensi kerran tekee teollisuuden riippumattomaksi hajallaan olevista luonnon liikevoimista keskittäen lukuisat, pitkin jokivarsia sijaitsevat teollisuuslaitokset yhteen suureen kaupunkiin, jolla on hyvät kulkuneuvot ja kaikki kapitalistisen tuotannon edut. Nyt kokoontuvat suuret joukot työntekijöitä yhteen paikkaan, ja vasta nyt käsittää luonnollinen yhdysside ei ainoastaan *yhden tehtaan* tai yhden ammatin työntekijät, vaan myös työntekijät kaikissa ammateissa, riippumatta siitä kaivavatko he tai kutovat, takovat tai kehräävät, kaikki kärsivät samaa riippuvaisuutta ja purevat lähes samallaista kovaa leipäänsä.

Alussa kehitys kulki hitaasti ja vaivaloisesti, mutta nyt se rientää yhä kovemmin ja kovemmin, kuten veturi, jonka pannu on kuumennettu niin ylenmäärin, että akselit hehkuvat. Mitä enemmän kapitaali suurentaa tuotantoa uusien teknillisten parannusten avulla, samalla jättäen korottamatta

työntekijäin palkat, sitä leveämmäksi muodostuu tuotannon ja menekin välinen kuilu; sitä hävittävämmiin ja kauemmin riehuvat liikepulat, joista pelastuvat uusia taisteluja ja uhreja varten ainoastaan vahvimmat kapitalistit. Pienet tuotannot, jotka alkoivat vähitellen jäädä jällelle ylivoimaisessa taistelussa suuria kapitalisteja vastaan, katoavat nyt joukottain kuin yhdestä iskusta. Liikepulat, jotka kapitalismin suunnattoman kehityksen mukaan ovat muodostuneet kroonilliseksi, muuttavat pientuotannon kroonillisen taudin lyhytaikaiseksi ja heittävät proletaari-kuiluun yhä suurempia ihmisjoukkoja, jotka ennen kuuluivat yhteiskunnan ylhäimpiin piireihin. Missä on se maallinen voima, joka voisi pysähdyttää laavan tavoin leviävän proletariliikkeen? Pikainen proletariatin kasvu aiheutuu suurtuotannon voimakkaasta kasvusta ja sen yhteydessä tapahtuvasta vanhan, avuttoman pientuotannon katoamisesta.

Saman tehtaan ja saman ammatin työntekijät uupuvat saman pitkän työpäivän, saman työpalkan ja saman kelvottoman kohtelun alaisina. He eivät tahdo perheineen nähdä nälkää, eivät tahdo ennaikojaan kuihtua ylivoimaisesta työstä, eivät tahdo olla syrjässä kaikista perheellisistä ja yhteiskunnallisista riennoista; he tahtovat olla työtätekevinä ihmisinä eikä työjuhtina ja orjina. He esittävät omia vaatimuksiaan ja yhteisvoimin taistelevat työpalkasta.

Mutta taistelu yksinomaan työpalkasta käy ajan pitkään riittämättömäksi. Niin kauan kun tuotannossa vallitsi vielä valmistautumista vaativa työ, niin kauvan kun teollisuustoimi oli monivuotisen kokemuksen kautta saavutettavaa »taidetta», niin kauvan täytyi kapitalistin lakkoon ryhtyneiden työntekijäin sijaan ottaa yksinomaan *ammattillisesti valmistuneita* voimia, joiden lukumäärä oli tietysti suhteellisesti pieni eikä voinut tulla suuremmaksi työnantajan tahdon mukaan. Nykyinen tekniikka tekee yhä enemmän ja enemmän tarpeettomaksi ammatillisen työvoiman; koneet astuvat vähitellen suorittamaan kaikki mutkikkaatkin toimitukset. Niinpä esim. ennen, jos tahtoi oppia kaikki kutomisammattin salaisuudet, niin tarvittiin siihen enemmän tai vähemmän pitkä oppiaika, nykyään taas jokainen kaupunkiin joutunut kylän

tyttö oppii muutamassa päivässä tulemaan juttuun mekaanisten kutomakoneiden kanssa. Oikean lieriön tai pallon sorvaaminen oli ennen taito, joka vaati pitkällistä oppiaikaa; mekaniseen sorvikoneeseen, joka varsin helposti ja merkillisen tarkasti muodostaa minkälaisia mitta- ja mittausopillisia kuvioita tahansa, *saapi helposti tottumaan jokaisen työntekijän*. Viimeksi mainittu seikka tekee kapitalistille mahdolliseksi työtaistelujen aikoina löytää työtä etsivien suurilukuisesta joukosta työntekijöitä, joille hän voipi lyhyessä ajassa opettaa liikkeessä tarvittavat erikoistempot. Kilpailun ehdot työmarkkinoilla ovat yhä enemmän ja enemmän kapitalistille suotuisat ja tulevat epäsuotuisiksi työläiselle. Naiset ja lapset täyttävät nyt työmarkkinat ja tarjoavat itseään monille työaloille, koska kone on tehnyt tarpeettomaksi vahvemman miesvoiman käyttämisen ja vaatii ihmistuotantovoimalta ainoastaan tarkkaavaisuutta ja sormien näppäryyttä. Sillä tavoin työvoiman tarjoaminen yhä enemmän ja enemmän kasvaa, sen sijaan kuin kysyntä supistuu sen kautta että koneen kasvava tuottavaisuus yhä enemmän »säästää työtä».

Kaikki nämä epäsuotuisat olosuhteet vaikeuttavat työpalkka-taistelua, huolimatta työväen järjestöjen kasvusta, ja pakottavat työntekijöitä yhä enemmän pyrkimään pääoman ja työn välisiä suhteita elimellisesti muuttamaan.

Kaikille yhteisten lakien kautta pyritään pakottamaan kaikkia työnantajia yhdenlaisiin työvoiman käyttämisen rajoituksiin, joita vastaan tunnottomat kilpailijat saisivat aina pihkaa; pyritään saamaan aikaan lainsäädännöllisiä toimenpiteitä työntekijäin terveyden suojelemiseksi tuotantotoimen aikana, heidän turvaamiseen sairauden ja työkyvyttömyyden varalta.

Ja loppujen lopuksi pyritään täydellisesti hävittämään pääoman ja työn välisiä ristiriitaisuuksia, jotka ovat saaneet aikaan työntekijäin kaiken kurjuuden: pyritään palauttamaan tuotannon välikappaleita tuotannon harjoittajille eikä pyritä pienennetyn yksityisomaisuuden entiseen muotoon, joka on mahdollista ainoastaan pientuotannossa.

Kaikki nämä ovat välttämättömyyden aiheuttamia pyrintöjä, ja luonteeltaan ovat ne valtiollisia. Pelkkä ammatilli-

nen maaperä osottautuu liian ahtaaksi niiden toteuttamiseen, ja sillä tavoin työtätekevä luokka sille ominaisella johdonmukaisuudella yhä enemmän ja enemmän tunkeutuu valtiolliseen vaikutuspiiriin; köyhälistön liikkeestä muodostuu valtiollinen, syntyy *sosialidemokratia*.

IV.

Olemme nähneet, miten köyhälistön ammatillisen ja valtiollisen liikkeen ehtona ovat nykyiset taloudelliset mullistukset, miten kapitalismin päästyä kukoistukseensa sosialidemokratian täytyy ryhtyä taisteluun vanhoja porvarillisia puolueita vastaan. Tämä käsitys leviää yhä enemmän myös vastustajainkin keskuudessa ja vähitellen syrjäyttää kerrassaan pintapuolisen katsantokannan, jonka mukaan uusi puolue on muka pelkästään keinotekoinen tuote, jonka ilmestymisen ja jatkuvan olemassaolon ehtona on yksinomaan joko vallassaolijain hyväntahtoisuus, kuten joskus ajattelevat vapaa-mieliset, tai yllytys alhaaltapäin, kuten sitä saarnaavat omille seuraajilleen kaikenmoiset taantumukselliset. Mutta vaikka nyt jokainen valtiollisesti kypsynyt pitääkin jo sosialidemokratiaa *välttämättömyytenä*, niin tuskin useimmilla on käsitystä siitä, minkälaisen alan taloudellisen kehityksen rautainen aura on muokannut sosialismin hyväksi; sitä kun auringon lämpöiset säteet vaan lämmittävät, niin silloin kylvö itää sielläkin, missä yhä vielä jokin porvarillinen puolue toivoo saavansa korjata sadon:

Eräs väärä katsantokanta vaikuttaa yhäti kovin haitallisesti sosialidemokratian tulevien suunnitelmain arvosteluun. Siitä syystä, että ensin järjestyi ammatillisesti ja valtiollisesti suurten teollisuuskeskusten tehdasköyhälistö, *juurtui ylenmäärin syvälle sosialidemokratian suhteen sellainen katsantokanta*, että se on vaan *työväen puolue*, ymmärtäen »työväellä» yksinomaan ruumiillisen työn tekijöitä. Jos tämä olisi oikein, niin sosialismin kehitys olisi ihan varmaan suljettu ahtaampiin puitteisiin kuin mitä se todellisuudessa

on. Asianhaarat eivät kumminkaan toiselta puolen ole niin yksinkertaisia, ja toisaalta ovat ne taas paljon suotuisempia.

Mikä ero on sosialismiin taipuvaisen tehtaan kutojan ja hänen rauhallisen ja tyytyväisen edeltäjänsä välillä? Pääasiallisesti, kuten olemme näyttäneet, edellisen köyhyys, täydellinen vapautuminen kutomisessa ehdottomasti välttämättömistä tuotantovälineistä, jotka ovat asetetut häntä ja hänen paljasta työvoimaansa vastaan hänelle vieraassa suunnattoman suuressa koneistossa. Tämä köyhyys, tämä tuotantovälineiden puute pakottivat hänet — (ja se oli ratkaiseva hetki hänen myöhemmässä taloudellisessa ja valtiollisessa asemassaan) — rupeemaan toisen palvelukseen, tekivät hänet riippuvaksi suuren tuotantokoneiston »omistajasta», pakottivat hänet tyytymään mitä välttämättömmimpiin toimeentulotarpeisiin, jättäen kapitalistille veron tapaan työnsä tuotearvon ja työpalkkansa välisen erotuksen. Sanalla sanoen hänestä tuli riistämisen uhri, ja se pakotti hänet yhtymään kärsiviin tovereihinsa yhdessä taistellakseen paremmista elämänehdoista ja lopuksi vaatiakseen tuotantovälineiden palauttamista tuottajille, että sillä tavoin tehtäisiin ainai-seksi loppu alituisesti kasvavasta pääomaverosta ja lisääntyvästä tuskallisesta riippuvaisuudesta erityisistä etuoikeutetuista henkilöistä.

Saman omaisuuden erottaminen työstä, ja varsinkin saman riippuvaisuuden ja riistämisen tapaamme ihan toisissakin piireissä kuin ruumiillisessa työssä teollisuuden alalla; ne voittavat yhä uutta alaa, mihin vaan pääsevät, valmistuen siten maaperää sosialidemokratialle. Mikä esimerkki tahansa, otettuna jokapäiväisestä elämästä, antaa tähän joukon todisteita.

Minkälainen mullistus tapahtui esimerkiksi viime vuosikymmenen ajalla kauppa-ammatissa? Yhä enemmän ja enemmän sukupuuttoon häviävänä entisen hyvän ajan »kauppias» oli samallaisessa asemassa kuin käsityöammatin harjottaja; hänen täytyi olla pitkä aika opissa, sillä tulevana kaupanomistajana, joka itsenäisesti hoitaisi talouttaan, hänen oli välttämättömästi paljon tiedettävä: osattava tehdä ostoja, myöä, liikkua, olla kirjevaihdossa ja hoitaa kirjanpitoa.

Senpä vuoksi hänen asemansa apulaisena oli siedettävä sellaisten ehtojen nojalla; kilpailu oli luonnollisesti rajotettu, koska tällä alalla oltiin tekemisissä oppineen voiman kanssa. Säästöillään hän voi kohta alkaa oman pienen kauppansa, jolle muodostui naapurien keskuudessa oma ostajapiiri, ja joka tosin ei vapauttanut kauppiasta työstä, vaan kaikellaisista tulevaisuuden huolista. Nykyinen kaupanhoitaja, kuten aikanaan työntekijä teollisuuden alalla, on tärvelty ja muutettu yksipuoliseksi osatyöntekijäksi verrattuna hänen monipuoliseen edeltäjänsä. Hän esimerkiksi hoitaa kirjevaihtoa, mutta ei ymmärrä mitään kirjanpidosta; hoitaa kirjanpitoa, mutta hänellä ei ole käsitystä tavarantoiminnan ostosta eikä myönnistä; liikkuu kauppamatkustajana, mutta ei tunne ollenkaan muita kauppatoimia; myyjänä hänellä ei ole käsitystä ostosta, kirjevaihdosta eikä kirjanpidosta; hän ehkä vuodesta vuoteen seisoo jonkun kahvitukkukaupan tai muun erikoisliikkeen tiskin takana mitaten saman määrän yhtä ainoata tavaraa ja ojentaen sen ostajalle aina samalla tavoin liikuttavasti hymyillen; luku, kirjoitus- ja laskemistaitokin muuttuu hänelle liialliseksi taidoksi, koska kassaa käytävän luona hoitaa erityinen ammattihenkilö, jonka taas vuorostaan täytyy olla taitavan rahojen vastaanottamisessa ja ulosantamisessa. Semmoiset yksinkertaiset temput on tietysti helppo opettaa jokaiselle työttömälle riippumatta siitä, onko hän ennen ollut kauppiana vai ei, ja sillä tavoin täytyy kilpailun paikkaaetsiväin välillä tulla paljon suuremmaksi ja työpalkan taas paljon pienemmäksi.

Päinvastoin, kauppakoneisto tulee yhä rikkaammaksi ja suuremmoisemmaksi. Pitkin vilkkaita kaupungin pääkatuja on sijoitettu suunnattoman suuria komealaitoksia, basareja, makasiineja ja tukkukauppoja, jotka anastavat itselleen yhä enemmän ja enemmän naapurikatujen ja -paikkakuntien pikkuliikkeiden menekin. Pienliike, joko epätoivoisena väistyy taistelutantereelta tai vähitellen kuihtuu joutumalla elämän ja kuoleman vaiheille: se häviää vanhan omistajan kuoltua tai jouduttua vararikkoon. Nykyään ei uusia kauppaliikkeitä enää synny, jos ne eivät heti alusta alkaen tule suuria. Ja tässä piirissä pystyy kilpailemaan yksin-

omaan suuri pääoma, ja siten voi katsoa kaikki kauppalaan työntekijäin tulevaisuudentoiveet rauenneiksi. He eivät voi toivoa pääsevänsä itsenäisiksi, sitäkin vähemmin, kun työn jako suuressa kaupassa yhä enemmän ja enemmän tekee tarpeettomaksi monipuolisesti kehittyneen työvoiman, lisää paikatta olevien lukua ja kärjistäen kilpailua alentaa työpalkkoja.

Mutta rinnan tämän kanssa esiintyvät samat etujen ristiriidat kuin suurteollisuudessakin; toiselta puolen joutilas kapitalisti, joka elää ainoastaan työn riistämällä ja panee käytäntöön kaikki mahdolliset keinot tämän riistämisen enentämiseksi, toiselta puolen ikuiseen riippuvaisuuteen tuomittu nuori työvoima, jonka niin paljon tuottavasta työstään täytyy tyytyä ainoastaan välttämättömiin toimeentulotarpeisiin. Mutta nimenomaan tämän johdosta käy sille välttämättömäksi yhteistaistelu työpalkasta, jottei kokonaan sortuisi pääoman verotaakan alle, ja loppujen lopuksi se yhtyy sosialistisiin vaatimuksiin — yhtyy vaatimaan että tämä vero on kerran kokonaan lopetettava. Muissa ammateissa on asianlaita sama. Ravintola-ammattissa esim. vielä hiljakkoin vallitsi melkein yksinomaan pientuotanto. Vaatimaton vierashuone oli ikäänkuin laajennettu perheen asunto. Isäntä oli samalla varsinaisena työvoimanakin: itse hän osti ruokatarpeet, hoiti kellarin ja aitat ja palveli vieraita. Tätä kaikkea varten täytyi hänen yhtä ja toista oppia nuoruudessaan; hänen apulaisensa tiesi myös kaiken tämän ja siksi häntä ei voinut vaihtaa tavalliseen työvoimaan, mikä seikka teki viimeksimainitulle mahdolliseksi toivoa pääsevänsä itsenäiseksi. Nykyään tämänkin alan valloittaa suurtuotanto. Pienet ravintolat häviävät. Suuret palatsit suurine valoisine saleineen ja komeine kalustoineen, ruokien ja juomien halpahintaisuus ja kaikenpuolinen etevyys, jonka tekee mahdolliseksi suuri menekki, kaikki se magnetin tavoin vetää vieraita.

Suuressa ravintolassa omistaja ei ole työntekijä; vieläpä on mahdollista, ettei hänellä ole mitään yhteistä ravintola-ammattin kanssa, usein se on osakeyhtiö, joka panee tähän rahansa ja jättää kaiken työn *palkkaväelle*. Jälkimäiset, pie-

niä poikkeuksia lukuun ottamatta, ovat jäsenneen työn kurjasti palkittuja työntekijöitä. He koko ikänsä kaapivat ja puhdistavat, hakkaavat ja paistavat, pesevät ja valmistavat, toiset keittiössä, toiset kellarissa; salin kyyppärillä ei ole käsitystä ruokien valmistamisesta, hän ainoastaan tarjoaa, ja sentähden hänen sijaansa voipi joka aika tulla otetuksi kuka reipas nuorukainen tahansa. Tämän takia hän on iloinen, jos ansaitsee ainoastaan välttämättömät elintarpeensa; usein tarjotaan hänelle palkka alentavassa muodossa: »juomarahana». Usein toimittaa laskun vieraiden kanssa erityinen henkilö, kasööri, niin että jokainen palvelija tässä ammatissa suorittaa ainoastaan osan entisen ravintola-apulaisen monipuolisesta työstä. Miten voi tämä surkea palveluskunta toivoa tulevaisuudessa itsenäisyyttä niin kalliin talouskoneiston ja niin mitättömän työpalkan vallitessa. Siis nämäkin ihmiset ovat proletaareja, he ovat koko iäkseen määrättyt paljaan työvoiman omistajiksi, riippuvaisiksi vieraasta omaisuudesta, ja sentähden taistelemaan pääomaa vastaan työpalkasta ja loppujen lopuksi liittymään sosialistisiin vaatimuksiin, vapautuakseen raskaasta pääoman verosta.

Mutta myöskin siellä, missä työvoima ei kuulu yllä kuvatulla tavalla suureen vieraaseen tuotantoelimistöön, kehittyivät jo kauvan sitten riistämisen samat suhteet ja niiden yhteydessä etujen ristiriitaisuudet, jotka sysäävät sorretun joukon taisteluun anastamista vastaan ja pakottavat liittämään sosialidemokratiaan. Kuinka usein puhutaan porvarillisella röyhkeydellä sosialidemokratian toivottomuudesta, koska muutamien mielipiteen mukaan sen laajenemisen tiellä on laajalle levinneen pienen omaisuuden luoksepääsemätön linna. Kuinka suurta itsensä pettämistä nykyisyydessä ja sitä enemmän tulevaisuudessa se onkaan!

Sosialismi-vaaralta varmana voi olla ainoastaan taloudellisesti riippumaton pientuotanto, joka ei tiedä mitään »työnantajan» ylivallasta. Tällä riippumattomalla pientuotannolla on käyttövalta kaikkeen työtuotteeseensa, ja siksi se ei ole riistämisen alainen. Mutta kuinka paljon on todellisuudessa enää jäljellä sellaista taloutta? Tosin vielä sadatuhannet käsityötuotannon ja -ammattin harjottajat työskentele-

vät kotonaan ja pienissä verstaissa; samoin ovat työkapineetkin, kangaspuut, sorvi-, ompelu- ja koruompelukoneet, höylät ja puristimet heidän omaisuuttaan. Mutta kaikki tuotannonvälineet eivät kumminkaan ole heidän omiaan: kutomisen tarvittavan langan, neulottavan veran ja palttinan, leikkaamiseen ja kiillottamiseen tarvittavan puun, jalkinehahan j. n. e. — kaiken sen hankkii heille kuten tehtaan työntekijällekkin, suuri pääoma. Sielläkin, missä pientalous suoriutuu »ominvoimin» ihan tavaran hankintaan asti, tulee pientuottaja useassa tapauksessa riippuvaiseksi suurliikkeistä, kun sen täytyy myöä niille tuotteensa.

Kuten paljaan työvoiman omistaja, ollen ilman tuotantovälineitä, oli pakotettu astumaan suuren kapitalistin palvelukseen, samoin työvoiman ja *riittämättömien* tuotannonvälineiden omistaja on avuttomana pakotettu luovuttamaan tulon työstään mahtavien isäntien hyväksi ja tyytymään välttämättömimpiin toimeentulotarpeisiin. Ja juuri pientuotannossa kohtaammekin usein mitä inhottavimpia riistämisen muotoja. Tehtaassakin maksaa kapitalisti ompelijalle, räätätille, suutarille ainoastaan sen verran kuin he välttämättä tarvitsevat toimeentullakseen, mutta tehdastuotannossa asettavat sentään laki tai ammattiyhdistykset hänelle vissiä rajotuksia työpäivän pituuden ja palkanmaksumuodon suhteen; sitävastoin panee hän pientuotannon harjottajan niskoille kaikki menot huoneustosta, lämmöstä, valosta, työkaluista ja pikkukoneista, vahingot pilallemenneestä tavarasta, vahingot työnsulun ajalta, jotka kapitalisti saisi itse kärkeä, jollei jättäisi osan orjiaan heidän omiin hajallaan oleviin mökkeihinsä, vaan ahtaisi heidät kaikki tehtaan huoneistoihin. Juuri hajallaan oleminen haittaa kotiteollisuuden harjottajain järjestäytymistä, tekee mahdolliseksi heidän työpalkkansa alentamisen viimeiseen määrään saakka, pidentää työpäivää ja sovelluttaa heihin kaikki koronkiskomis- ja riistämismuodot, joita tehdasjärjestelmässä ei koskaan tahi ei ainakaan enää pitkiin aikoihin ole tunnettu. Siten eivät nämä kotituotannon harjottajat ole muuta kuin proletareja, jotka usein ansaitsevat enemmän sääliä kuin tehdastyöväestö. Huolimatta heidän haavemaisesta omaisuudestaan, joka on

heille taakkana ja ainoastaan pahentaa heidän asemaansa, ovat heidänkin etunsa ristiriidassa pääoman etujen kanssa. Sentähden täytyy heidän parantaakseen asemaansa ryhtyä ammatilliseen taisteluun, ja heidän täytyy nähdä, että täydellinen vapautuminen on mahdollinen heille, kuten tehdasköyhälistöllekin, ainoastaan tuotannon sosialistisessa järjestämisessä.

Semmoinen on satojen maataloustuottajain asema, jotka eivät ole vielä muuttuneet päivätyöläisiksi. Kaikkien taloudellisten elämänehtojen mullistus ei ole maatalouden alalla enimmissä tapauksissa aiheuttanut maiden keskittymistä kapitalistien käsiin eikä ole tehnyt entisiä pienviljelijöitä heidän palkkaväekseen. Mutta velkaantumisen, myynnin, hankinnan ja oston kautta imemällä on se tehnyt talonpojasta sellaisen veronalaisen, jonka osaksi on tullut kova onni, kovempi kuin tehtaan työläisellä. Minkälaisessa työssä täytyykään hänen raataa?

Järjestyneet päivätyöläiset voittaisivat itselleen vähässä ajassa paremmat työehdot kuin ne, joihin tyytyy vanha itsepäinen talonpoika, joka ajattelee ja toivoo, että kaikki lisätyö tulee hänen hyväkseen, silloin kun se itse asiassa joutuu kapitalistin taskuun.

Saksassa on hyvin paljon maita, jotka ovat pienviljelijöiden hallussa ja joista kapitaali tuskin olisi voinut niin paljon imeä, jos olisi ostanut kokonaan tämän maan ja riistänyt talonpoikia päivätyöläisinä. Siis tässäkin on olemassa samoissa peruspiirteissään etujen ristiriitaisuus riistävän pääoman ja riistettävänä olevan työvoiman välillä. Lieneeköhän kaukana se aika, jolloin tämäkin kerros lakkaa kantamasta kestävässä selässään vastustajiaan ja liittyy puolueeseen, joka lupaa sille vapautumisen kaikellisista epäoikeuteista veroista, — sosialismiin.

Tämän yhteydessä on vanhoilla puolueilla odotettavissa toisia, vielä voimakkaampia järistyksiä kuin ne, mitä ne tähän asti ovat kokeneet sosialidemokratian pikaisesta kasvusta. Jälkimäinen tulee yhä enemmän ja enemmän voittamaan alaa myös niissä piireissä, joiden luoksepääsy oli tähän asti siltä suljettu; se kokoaa lippunsa alle kymme-

niä tuhansia sielläkin, missä sitä on seurattu ainoastaan sadottain ja tuhansittain.

Taloudellinen kehitys synnyttää myös suuren joukon pitkällenäkeviä johtavia henkilöitä, joka johtuu porvarilliselle yhteiskunnalle vaarallisesta ilmiöstä — *sivistyneen luokan muuttumisesta proletariaatiksi*. Vielä äskettäin näytti kuin sivistyneet ja tieteen edustajat olisivat samassa asemassa kuin kapitalistit. Ne harvat, jotka syntymänsä, sattuman tai rautaisen tarmonsä kautta olivat päässeet käsiksi nykyisen sivistyksen aarteisiin, ne näyttivät olevan vapaat puutteesta ja toimeentulotaistelusta, proletarin verosta ja ruumiillisesta työstä; sellainen henkilö kuului ylhäisempään kerrokseen, ja jos hän suistui alas tästä korkeudesta tai ei koskaan sitä saavuttanut, niin siihen oli yksin hän syypää; hän oli kuten sanotaan »epäonnistunut nero», joka olisi voinut tehdä enemmän kuin itseasiassa oli tehnyt, mutta joka luonteettomana ei mitään saavuttanut. Nyt on Saksassa jo satojatuhansia köyhiä, repaleisissa vaatteissa, paikatta olevia tekniikkoja, nälkänäkeviä ryysyisiä opettajia, jotka vuosikausia toivottomina odottavat jonkullaista paikkaa; nuoria lääkäreitä, joiden ei koskaan onnistu riittävästi saada käytännöllistä tointa; liikoja lakimiehiä, kirjailijoita, jotka pelvolla odottavat seuraavaa päivää tietämättä, millä tulevat toimeen; taiteilijoita, jotka kilpailevat kurjimman työntekijän kanssa nälän näkemisessä. Tämän puutteen laajuuden ja yhteisyyden vuoksi ei kenenkään järkevän ihmisen päähän pistä sanoa tämmöisiä ihmisiä »menneiksi»; tässä vaikeuttavat paljoa syvemmät syyt, jotka ovat täydellisesti muuttaneet näiden yhteiskuntakerrosten taloudellisen aseman. Ja todellakin, tarkemmin katsottuna on syynä tähän ilmiöön enimmäkseen henkisen työn aloilla kapitalismin ja suurtuotannon kasvaminen, jossa *henkisen työntekijän* osaksi tulee ainoastaan *palkkaantuttivan palvelijan osa*; heidän tulonsa riippuvat kysynnän ja tarjonnan määrästä: kovin pienen kysynnän tai kovin suuren kilpailijain tarjonnan vallitessa he kokonaan jäävät ilman työansiota.

Otamme esimerkiksi nykyisen tekniikon. Hän voi olla saanut laajan sivistyksen, hänellä voi olla mitä suuremmoi-

sempia suunnitelmia, jotka tuottavat suuren hyödyn ensimmäiselle, joka panee ne käytäntöön. Mutta mitä tekee köyhä näillä suunnitelmilla? Niiden toteuttamiseen käytännössä, tuotannossa, tarvitaan suuria apukeinoja, kuten nykyään yleensä kaikkiin suuriin tuotantoyrityksiin tarvitaan suuret pääomat, jotka varattomalle sivistyneelle ovat yhtä vähän saavutettavissa kuin kutomotehdas köyhälle kutojalle tai masuuni kaivostyömiehelle. Sentähden varaton teknikko, kuten köyhä ruumiillisen työn tekijä, on pakotettu kääntymään kapitalistin puoleen, ainoastaan hänen palveluksessaan voi hän toimia ja tuottaa. Sillä tavoin tuotannonvälineiden omistajan ja henkisen työntekijän välillä kehittyvät samat kauppasuhteet kuin tehtailijan ja ruumiillisen työntekijän välillä. Teknikkojenkin täytyy yhä enemmän ja enemmän tyytyä *kurjiin toimeentulotarpeisiin*. Tämä ei esiinny nykyään vielä selvästi, koska muutamat onnelliset ovat yhä vielä *yksinoikeutetussa asemassa*, heillä ei ole vielä kilpailijoita, ja kapitalistit tarvitsevat heitä ja sentähden ovat pakotetut, »kunnialliseen» jakoon heidän kanssa. Mutta moniko lukuisista insinööreistä, teknikoista, kemisteistä y. m. on siinä asemassa? Eikö kilpailu tässäkin piirissä tule yhä enemmän kasvamaan ammattikoulujen, teknillisten ja korkeimpien oppilaitosten lisääntyessä?

Ammattikoulut kaiken sivistyksellisen merkityksensä ohella ovat kapitalisteille keinona luoda liiallista ja siis halpaa valmistunutta työvoimaa. Eikö ylimääräinen tuotanto tällä alalla tule yhä lisääntymään, koska suurtuotantoa varten tarvitaan verrattain paljon vähemmän tirehtöoreja ja tarkastajia, ja siis yhä lisääntyvä koulunkäyneiden lukumäärä tulee olemaan suurempi kuin sellaisten kysyntä.

Sama henkisen työn tekijän riippuvaisuus kuin ruumiillisenkin, sama nälkäpalkalla palkitseminen, sama häätäminen työnsulun aikana, sama toivottomuus milloinkaan itsenäiseksi pääsemisestä — kas sellainen kohtalo odottaa henkistä työtä tällä alalla. Eivätkö saman kohtalon alaisiksi joutune taiteilijat ja kirjailijatkin?

Tosin muutamat heistäkin saavat aivan ruhtinaallisen palkkion, mutta heidän lukumäärä on mitättömän pieni.

Jo nykyään on suuri joukko taidemaalareita ja kirjailijoita pelkästään varatonta *palkkaväkeä*, joita työnantajat nylkevät ja jotka saavat tehdä työtä toiselle ainoastaan kurjassa *riippuvaisuuden asemassa*. Taidemaalari näkee vaivaa sommitellessaan uusia kuvia suurta kauppaliikettä varten, tapetti-, matto- ja koruompelutehtaille tai suurta kuvallista miljoona-aikakauslehteä varten. Kirjailija tekee työtä suu-
 relle kustannusliikkeelle, jonka avutta hän ei tulisi toimeen, vaan kuolisi nälkään, tai hän tekee työtä sanomalehdelle, joka on myös suuri liikeyritys ja kannattaa ainoastaan sen nojalla, että siinä riistetään kymmeniä kirjailijoita, joita joka hetki uhkan uloshäätäminen, jos se on vain kapitalistin kauppaetujen mukaista. Samoin tässäkin sivistyksen levetessä, kirjailijain lukumäärän kasvaessa ja myös henkisen työn suuremman erikoistumisen sekä sen lyhytaikaisemman oppimismahdollisuuden ohella yhä enemmän kasvaa kilpailu itsenäisyytensä kadottaneiden kesken. Sillä tavoin kaikkialla käy samoin kuin ruumiillisenkin työn alalla, ainoastaan sillä erotuksella, että mikä yhdellä alalla on jo kehittynyt, se toisella vasta kehittyy.

Henkiselle tuotannolle käy kohta samoin kuin aineellisellekin: se jää kokonaan palkkaväen tehtäväksi, jonka palkkaavat ja sanovat irti kapitalistit, jotka tulevat yhtä vähän harjottamaan henkistäkin työtä kuin he nykyään harjottavat nikkaroimista, kehräämistä, kutomista tai maanviljelystä, ja jotka siitä huolimatta tulevat korjaamaan runsaan sadon.

Kun vaan kehitys saavuttaa tämän asteen, niin silloin on likellä sosialismin voitto.

U.

Mutta muutamat arkaluontoiset väittänevät: yhtyykö todellakin riistettyjen suuri joukko sosialistisiin vaatimuksiin; eikö suuri enemistö heistä kauhistu sosialismin lopullisia tarkoituksia, kuten hyppäystä pohjattomaan kuiluun? Eivätkö

sorretut mieltien kysy itseltään: kykeneekö sosialismi täyttämään lupauksensa? Kykeneekö se vanhan järjestyksen puolustajille näyttämään heidän paikkansa historian Golgattalla? Ja syventyessään näihin tuskallisiin ja synkkiin kysymyksiin, eivätkö he kadota ensi innostuksen lietsomaa rohkeuttaan ja eivätkö suostu pitämään vaikkapa kurjaa ja riippuvaista elämäänsä parempana kuin kokonaan tuntematonta ja ehkä vielä vähemmän iloista tulevaisuutta? — Mutta tässäkin koko taloudellinen kehitys ja jokapäiväinen kokemus lakkaamatta pitää huolta siitä, että sosialidemokratian vaatimukset tulevat *yhä enemmän näyttämään välttämättömillä*.

Näihin aikoihin asti puolusti pääoma aikaansaamaansa onnettomuutta sillä syvälle juurtuneella opinkappaleella, että muka puute on kansajoukoille välttämättömän paha, ja ulkokultainen historia koetti vahvistaa tätä opinkappaletta sillä tosiseikalla, että asukkaat lisääntyvät. »Elämä on kurjaa, kun on lisääntynyt liian paljo ihmisiä.» Kumminkin pääoma itse, voimakkaammin ja järkevämmiin kuin sen vastustajat, mursi tämän uskon juurineen päivineen. Onko puute mahdollinen suurtuotannossa tuotteiden riittämättömyyden vuoksi? Eikö päinvastoin kaikkien tavarain liiallinen tuotanto tuo mukanaan laajoille kansaryhmille mitä hirmuisempaa puutetta? Eikö työntekijäin puute kasva tavarain yltäkylläisyyden lisääntyessä, jonka työntekijät itse saavat aikaan, mutta nauttivat ainoastaan osaksi siitä syystä kun heiltä on riistetty tuotannonvälineet? Onko luonnollista, että ruuan, vaatteiden, kaikellaisten mukavuuksien ja nautintojen yltäkylläisyydessä kansa kuolee puutteeseen ja nälkään?

Ja jos pääoman yliherruuden rinnalla työ saavuttaa ainoastaan kurjan olemassaolonsa, huolimatta kaikesta tuotantovoimastaan ja sen alituisesta kasvamisesta, niin ei pääoma ainoastaan jätä poistamatta tätä silminnähtävää ristiiriitaisuutta, vaan tulee edelleen kehittämään sitä *yhä huomattavammalla tavalla*: kapitalistien suuriin varastohuoneisiin ja makasiineihin kasaantuu suunnattomat määrät kaikkia rikkauksia, samaan aikaan kun ryysyinen köyhälistö painuu

neine kasvoineen ja silmineen värisee ulkona ja turhaan kohottaa kurjat kätensä näiden aarteiden puoleen.

Siitäpä syystä ei epäilystä tulekkaan herättämään sosialismi, joka tuo puutteenalaisille vapauden ja onnen sanoman.

Usein osotetaan pääoman luovaa kykyä. Onko mahdollista tulla aikaan ilman sitä? Eikö porvaristo voittokulkunsa ja rajattoman herruutensa aikana luonut jotain loistavaa? »Luonnonvoimien alistaminen, koneiden järjestelmä, kemian käyttäminen teollisuudessa ja maanviljelyksessä, höyrylaivat, rautatiet, sähkölennättimet, laivakululle sopimattomien jokien perkaaminen, kokonaiset, ikäänkuin maan alta kasvaneet asutukset — mikäpä edellisistä vuosisadoista aavistikaan, että yhteiskunnallisen työn keskuudessa on semmoisia tuotantovoimia?» (Marx.)

Kykeneekö uusi yhteiskuntajärjestys arvokkaasti jatamaan tätä työtä?

Rotshild perustaa nykyään vuorikaivoksia, hän »ottaa osaa» konetehtaisiin ja rautateihin, mutta tämä osanotto rajottuu ainoastaan siihen, että hän saa suurimman osan näiden yritysten tuloista, eiköhän tuotannon pyörät tule yhtä hyvin pyörimään ilman häntäkin?

Hän tietää itselleen kuuluvista yrityksistä ainoastaan asiamiestensä ja toimitusjohtajainsa tilien mukaan ja vastenmielisesti käy hän itse omistamissaan likaisissa tehdas- ja kaivospaikoissa. Ja silloin kun hän antautuu nautintojen valtaan Parisissa tai metsästää irlantilaisissa tai skotlantilaisissa metsissään, saadaan aivan yhtä hyvällä menestyksellä hiiltä ja rautaa hänen kaivoksissaan, sulatetaan rautaa hänen tehtaissaan ja valmistetaan koneita hänen pajoissaan. Koko varsinaisessa tuotantokoneistossa ei ole enää sijaa kapitalistille. Tämän koneiston panee käymään ja sitä hoitaa yksinomaan työläisköyhälistö, kapitalistin palkkaväki. Enimmät tuotteet ovat jo *nykyään* varattomien luomia, joista kuitenkin väitetään, etteivät he tulevaisuudessa muka ensinkään kykenisi tuotantokoneistoa käyttämään! Mutta kapitalisteille, joiden osanotto katsotaan välttämättömäksi, jää varsinaisten tuottajain työn tuloksista kaikki se, mikä nousee yli työn

tekijäin välttämättömien toimeentulotarpeiden! Katoavatko nämä omaisuuden ja työn väliset suhteet vai kehittyvätkö ne samaan suuntaan edelleen tällä miljoonainomistajain aikakaudella yhä enemmän vapauttaen anastajia kaikesta osallisuudesta tuotantoon?

Kapitalismin kehittyessä käy yhä enemmän ja enemmän ilmi anastajien tarpeettomuus vastaisuudessa, ja päinvastoin jokainen voi helposti huomata, kuinka köyhälistön kaikkituottava voima yhä kasvaa. Edelleen tulee jokainen vakuuteksi siitä, että anastajilta puuttuu luovaa voimaa, vieläpä että ne keinotekoisilla kahleilla aika-ajoin sitovat tuotantoa. Kapitalismi aiheuttaa yhä turmiollisempia ja yhä syvemmälle ulottuvia liikepulia, joiden kestäessä työvoimat ovat pakotetut toimeettomuuteen ja koneet seisomaan; kukoistuskausillaan ei se kykene enää antamaan kaikille tointa eikä käyttämään kaikkia tuotannonvälineitä.

Rinnan kehittymisensä kanssa se aiheuttaa myös yhä enemmän ja enemmän uhkaavia »tuotannon-supistuksia» — joko vapaehtoisten liittoutumisten, renkaiden, kautta tai pakosta liikepulien aikana.

VI.

Kapitalismista pelastamaan kehittyi silmäimme edessä voimakas kulttuuriliike, jommoista ei ole koskaan ollut ihmiskunnan keskuudessa. Välttämättömien taloudellisten mullistusten synnyttämänä, puutteen sekä uudelleen nousseen ja yhä vielä nousevan luokan vapautumispyrinnön ohjaamana tämä liike muuttuu, sitä mukaa kuin nykyajan tuotannon kehitys jatkuu, vähäpätöisistä, erillään luikertelevista purosista mahtavaksi, itsetietoiseksi, kaikki voittavaksi virraksi.

